

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФИЯ „РАБОТА С ДЕЦА В РИСК“

WORK WITH CHILDREN AT RISK

Инна Федотенко

Тулски държавен педагогически университет „Лев Толстой“

Колективната монография „Работа с деца в риск“ е посветена на един актуален, значим и в същото време недотам изследван проблем в научното познание.

Тази книга е подходящ отговор на актуалните въпроси на нашето време, проучвани и анализирани от педагози, психолози, специалисти в областта на социалната работа, свързани със „социално-педагогическата криза на детството“, с рязкото увеличаване на броя на децата, оказващи се в трудна житейска ситуация, повишаване на броя на децата, които са обект на малтретиране, алкохолизъм, различни отклонения и зависимости. Авторите на монографията си поставят за цел да разкрият същността на понятието „дете в риск“; представят характеристиките на факторите и условията, водещи до появата на рискови ситуации; разглеждат спецификата на взаимодействието на педагога с тази категория деца и идентифицират възможните превантивни подходи към този социално-педагогически проблем. Поставените авторови цели са постигнати.

Книгата се състои от три раздела, като първи раздел е озаглавен „Същност и особености на децата в риск като специфичен субект на социално-педагогическото взаимодействие“; вторият раздел е озаглавен „Фактори и условия за появата на социално-педагогически риск“ и третият раздел – „Специфика и особености на работата с деца в риск“.

Заклучителният параграф на монографията е посветен на превантивната дейност на педагога за осъществяването на ефективна профилактика на ситуациите в риск, направен е сравнителен анализ на основните стратегии за осъществяването на превенцията. Логиката на представяне на изследвания значим социално-педагогически проблем е силна, ясна и убедителна.

В колективната монография се прави всестрани и многоаспектен анализ на понятието „дете в риск“, което се разглежда едновременно като психолого-педагогически феномен и като субект на практическото взаимодействие. Предложените авторски дефиниции (Божидара Кривирадева, Йонка Първанова) са точни, информативни и в същото време са достатъчно стегнати (лапидарни) и не натоварват излишно текста. При анализа на характеристиките на детето, намиращо се в ситуация на риск, е приложен субектният подход към децата и правилно е проектирано субект–субектното взаимодействие на педагозите.

Ценното в тази монография е, че изследователите от различни страни (България, Чехия и Полша) са успели да се съгласуват не само в теоретико-методически план, но преди всичко в аксеологическите си позиции. Тази съгласуваност е превърнала текста в цялостен, предметно и емоционално ценен и непротиворечив конструкт.

Богатият и разнопланов материал, доказателствено разкриващ специфичните особености на различните групи деца: деца сираци, деца – жертви на физическо, психическо, емоционално насилие, сексуална експлоатация, е представен от чешките изследователи Иржи Прокоп и Петр Прокоп.

Авторите на монографията съвсем логично и основателно отделят групата на децата със специални образователни потребности от тази с проблеми във физическото и психическото развитие.

Изследователите разглеждат девиантното и делинквентното поведение при децата като едни от най-честите последици от въздействието на макро-, мезо- и микросредата. Сред негативните фактори, детерминиращи попадането на детето в ситуация на риск, авторите справедливо отделят миграцията, безработицата, социалната изолация, дискриминацията, ригидния (твърдия) модел на семейно поведение, бедността, а така също и неопитността, младостта и некомпетентността на родителите. Ние напълно сме съгласни с бележката на авторите за тези неблагоприятни тенденции, характерни за съвременното семейство, както и увеличаването на дистанцията между родителите и децата, високия ръст на взаимно неразбиране и изостряне на конфликтите.

Известният полски учен, специалист по проблемите на инклузивното образование, проф. Тамара Захарук подчертава, че социалната дезадаптация кореспондира пряко с рисковите фактори. Тя анализира различни класификации, отделяйки психологически, социални, медицински, икономически и политически фактори.

Важно място в книгата заема диагностичният инструментариум, позволяващ да се оцени степента на социално-педагогическия риск при децата. Според авторите процедурата за многофакторното оценяване включва продължаваща във времето и еднократна оценка, клиничен, статистически и холистичен подход. Напълно в синхрон с типа книга, научната монография съдържа оригинални, проблемно ориентирани задачи, а така също и описание на педагогически ситуации, стимулиращи полемиката сред академичната аудитория.

Колективната монография „Работа с деца в риск“ показва не само голямата ерудиция на авторите, но и тяхното особено уважение към читателите. Много сполучливо са съчетани научното равнище с достъпното изложение и яркостта на публицистиката. Книгата е предназначена за преподаватели и студенти във висшите училища (университетите), за работещите в социални организации, осъществяващи държавната политика за закрила и защита на децата и семейството. Въпреки това естеството на изложението позволява читателската аудитория да бъде разширена, като в нея могат да се включат родителите или лицата, които ги заместват. Ето защо, погледнато от този ъгъл, рецензираната монография може да бъде представена като задълбочено междудисциплинарно теоретико-практично изследване в пространството на съвременните социалнопсихологически и педагогически науки.

Inna Fedotenko, prof. D-r Habill

✉ Tula State University of Education „Lev Tolstoy“
Head of Department „Psychology of Education“
Russian Federation
e-mail: fedotenko@tspu.tula.ru